

'Dit is puur natuur, heel ongerept'

Pijp, alpinopet, bruine broek, blauwe schipperstrui. Alsof hij zo uit een fotoboek is weggelopen. Kraker Hendrik Toxopeus (46) is niet alleen van huis uit 'thuis' op Rottumeroog, hij is na een paar dagen al bijna net zo typerend voor het eiland als de pas gerestaureerde zeekaap.

Door Frits Poelman

"We zijn hier altijd stiekem blijven komen. Met Kerst hebben we hier nog een wandeling gemaakt, maar toen zijn we het huis natuurlijk niet binnen geweest."

Toxopeus heeft het eiland in de loop der jaren vooral kleiner zien worden. Eerst vanaf het schip waarmee hij op de grote vaart tussen Delfzijl en Scandinavië voer ("Ik zag elke veertien dagen mijn bultje zand liggen"), sinds hij is afgekeurd ook regelmatig als pleziervaarder. Het eiland gloort nu vol paarse lamsoor in de voorjaarszon. Een spandoek op het huis wijst op de bezetting. De Ne-

derlandse vlag wappert in de wind, maar uit een zijraam zodat de vlag pas van dichtbij te zien is.

Er roert weer een Toxopeus de trom op Rottumeroog, dat voor zover bekend eigendom is geweest van reder Abel Eppo van Bolhuis uit Warffum (tot 1706), de Ierse graaf Donough Mac Carthy (tot 1732), de Dokkumer koopman Pieter Pivé (tot 1734) en sindsdien van de provincie Groningen die groot voorstander is van het behoud van het eiland.

Alweer een Toxopeus. Hendrik, die er samen met zijn vrouw en het ruwharige teckeltje Nanouk is neergestreken, zou de derde generatie strandvoogd geweest kunnen zijn. Zoals voor de familie Toxopeus de familie Van Dijk ook drie generaties lang een strandvoogd leverde. Bij de Toxopeussen kwam het er niet van. Hendrik solliciteerde wel, maar het was er de tijd niet voor.

Nederlands waarschijnlijk meest natuurvriendelijke kraker is als kind wel eens drie maanden

geïsoleerd geweest op Rottumeroog, waar hij woonde met zijn familie en de beide knechten. Honger hebben ze nooit gehad. Moeder had altijd voldoende konijn en rollade in de wek, in de grote kelder.

Oom Klaas Toxopeus, van de reddingboot Insulinde uit Oostmahorn, ook al zo'n beroemde figuur en een volle neef, kwam wel eens langs voor een oefening met het wippertoestel van de reddingmaatschappij. Jongste zus Wiepke - de oudsten heten Mina en Lumke - schreef later een boek over het eenzame leven op het eiland.

"Dat leven was trouwens niet zo eenzaam, want er kwam veel bezoek en die bezoekers praten daar nu nog over. Ze zijn er vaak trots op en blij dat ze het eiland hebben gekend," zeggen Hendrik en Jannie Toxopeus. Eenzaam is Rottumeroog eigenlijk pas echt geworden sinds het vertrek van de familie in 1965. Hij maakte het eiland,

zij de sfeer, schreef huisvriend Jan Klompsma ooit over de inmiddels overleden ouders van Toxopeus.

Hij dichtte hen een 'hartverwarmende mengeling van gastvrijheid, vriendelijkheid, optimisme, opverzettelijkheid en een soort trotse onderworpenheid aan de natuur' toe. Maar Toxopeus stond ook bekend om het feit dat hij het niet altijd eens was met zijn collega's van Rijkswaterstaat aan de wal. "Ze snappen het niet omdat ze het eiland niet kennen," zei de vader toen en de zoon treedt nu in de voetsporen van zijn vader.

Ergens in de afgelopen 25 jaren zijn de zoetwaterputten dichtgeslibt, de ene voor het vee en de andere voor de vogels en de padden. Toxopeus wil er de komende week weer een open maken, maar heeft nog geen pad gezien. Uitgestorven. Vogels zijn er genoeg. Meeuwen natuurlijk, maar ook de gekraagde roodstaart en het winterkoninkje. Of Rottumeroog voor de natuur van belang is, net zo be-

langrijk als Griend waar Rijkswaterstaat nog steeds veel werk in steekt? Toxopeus: "Als je het eiland laat vergaan, zullen er nooit meer zeldzame vogels broeden. Maar dat is geen serieus antwoord. Natuurlijk moet Rottumeroog behouden blijven. Dit is puur natuur, heel ongerept. het is dwaas om te zeggen dat de natuur haar gang moet gaan, want dan blijft er van heel Nederland bitter weinig over. Of willen we misschien alleen de mensen beschermen en worden daarom wel miljoenen besteed aan het behoud van de camping op Texel."

"Zie je die twee meeuwen? Straks komt er een derde bij. De twee mannetjes krijgen ruzie, maar die derde probeert het elke avond weer. Maar hij maakt zich zo druk, dat het hem niet lukt met het vrouwtje aan te pappen. Dat is toch prachtig! Wij zijn geen echte vogelaars, maar daar genieten we van. Hier heb je elke avond live-tv in de 'tuin'."

Eiland-kraker Toxopeus:

Rottumeroog hoeft niet te verdwijnen

Wij houden van Rottumeroog!" Als de oude Jan Toxopeus, gestorven in 1979, het spandoek op zijn oude huis had kunnen zien. Ongetwijfeld was 'ie trots geweest, deze laatste strandvoogd van Rottumeroog. Trots op 'zijn' eiland en trots op zijn zoon Hendrik Jan (46) en schoondochter Jannie (42). Zij hebben deze week het eiland gekraakt en daarmee een stroom reacties uitgelokt. Zo bewezen ze dat Rottumeroog dan misschien wel bijna van de kaart is geveegd, maar zeker niet uit het hart van talloze Nederlanders is verdwenen. Vooral veel doodgewone Groningers proberen het echtpaar, dat nog zeker een week op het eiland wil blijven, via familieleden een hart onder de riem te steken.

Hendrik Toxopeus treedt deze week met zijn opmerkelijke actie eindelijk in de voetsporen van zijn in Groningen beroemde vader. Voor de enige zoon - samen met drie zussen grootgebracht op het Groninger waddeneiland - was het strandvoogdijschap in 1965 niet meer weggelegd. Rijkswaterstaat wilde het eiland op een

eiland gaat kopje onder in de Eems omdat de diepe riviermonding tussen Rottumeroog en het Duitse waddeneiland Borkum op haar plaats blijft liggen.

Maar Hendrik Toxopeus is er helemaal niet van overtuigd dat Rottumeroog onherroepelijk verdwijnt. Vanuit de kamer in het voogdhuys - zou er in Nederland nog een huis staan met zo'n mooi uitzicht? - wijst hij met een breed armgebaar naar buiten. "Daar, het oosthoekje, waar altijd ons schip heeft gelegen. Ik kan duidelijk zien dat het van daar naar daar is verplaatst. En het is precies zo gebeurd, zoals mij vader altijd heeft voorspeld. Ik kan nu constateren dat hij gelijk heeft gehad."

Door Frits Poelman

andere manier, zonder vaste kracht, onderhouden nadat Toxopeus sr. met pensioen ging. De woning van de familie, naast het ruime vogelwachtershuis en twee grote schuren het enige echte huis op het kleine (300 ha) eiland, staat sindsdien meestal leeg.

Hendrik en Jannie trokken in het paasweekeinde weer in zijn ouderlijk huis uit protest tegen een nota, waarin Rijkswaterstaat onder het motto 'de natuur moet haar beloop hebben' min of meer het einde van het eiland aankondigde. Want hoewel Rijkswaterstaat zich niet waagde aan een duidelijke voorspelling over de toekomst van het eiland, zit het er volgens deskundigen dik in dat Rottumeroog verdwijnt zodra het onderhoud aan het eiland wordt gestaakt. En dat is Rijkswaterstaat van plan.

Kopje onder

Rottumeroog 'wandelt' in oostelijke richting, zoals alle Nederlandse waddeneilanden. Aan de westkant gaat er wat af, en aan de oostkant komt er wat bij. Alleen Rottumeroog (circa 3 kilometer verplaatst in 200 jaar) 'wandelt' niet meer mee. Het kalft volgens deskundigen alleen maar af. Het

Het oosthoekje van Rottumeroog - het riante jacht 'Amazone' van Toxopeus ligt er nu, vroeger was dat de 'Theda' - is niet alleen iets naar het oosten, maar ook naar het zuiden verplaatst. Dat betekent volgens Toxopeus dat Rottumeroog helemaal niet gedoemd is te verdwijnen in de Eems, maar dat het eiland zelf een betere weg zoekt en afbuigt naar de Groninger kust. Hij wil nog zeker tot eind volgende week op Rottumeroog blijven om het eiland te bestuderen.

"Ik wil weten waar het zand stuift, hoe de stroom staat en zo wat de toekomstmogelijkheden zijn. Veertien dagen zijn misschien niet genoeg, maar de informatie is wel voldoende om een klein beetje beslagen ten ijs te komen als de discussie losbarst. Rijkswaterstaat wil in elk geval met me praten, hebben ze gezegd."

Het is de vraag of Toxopeus toe-

■ Het echtpaar Toxopeus waakt vanuit de uitkijkpost over het eiland.

Foto's: Han de Graaf

komt aan zijn onderzoek en het uitbaggeren van de zoetwaterpoel, wat hij van plan was. Hij heeft de handen vol aan het te woord staan van tientallen journalisten die hem via de marifoon van zijn jacht - de radio in het huis is defect - of dankzij behulpzame speedboatkapiteins weten te vinden.

"Ik heb dinsdag van half vier tot kwart voor acht voor interviews gegeven en vandaag is het alweer druk. We hadden nooit zoveel reacties verwacht. Allerlei fijne mensen steunen ons en dinsdag komt de waddenadviesraad op bezoek. Hopelijk weet minister May-Weggen ons ook te vinden. We hebben haar persoonlijk uitgenodigd," aldus Toxopeus.

Hij hoopt dat de minister na een bezoek aan Rottumeroog op dezelfde manier reageert als haar voorganger Suurhof in 1965: "Het onderhoud gaat normaal door. Rijkswaterstaat zal Rottumeroog niet prijsgeven."

Toxopeus snapt ook wel dat Rottumeroog nooit behouden blijft, als de natuur haar gang mag gaan. "Maar Rijkswaterstaat maakt het wel heel ingewikkeld. Je hoeft geen gigantische zandbulten op te spuiten wat Rijkswaterstaat op andere plaatsen wel eens heeft gedaan, en wat heel duur is. Als je goed naar het eiland kijkt, moet het mogelijk zijn om hem op een eenvoudige manier - met hooguit een klein zuigertje misschien, bediend door een vrijwilliger - te behouden en een beetje uit te breiden. Dat moet je doen door de natuur een handje te helpen. Je moet Rottumeroog bij het wandelen begeleiden. Niet proberen een duin aan te leggen op een plek waar jij dat wilt en de natuur niet. Want dat zal je nooit lukken. Dan ben je alleen maar bezig de boel te verdedigen en niet om serieus nieuwe duinen aan te leggen."

Volgens Toxopeus zijn er genoeg vrijwilligers te vinden om de noodzakelijke werkzaamheden op het eiland betaalbaar te houden. "Dat blijkt wel uit de reacties. Laat hier maar groepen naartoe komen. Wat dacht je: er is niets heerlijker voor de jeugd dan een week in de natuur en nergens is de natuur zo puur als hier. Je leert meteen zuinig om te springen met energie en drinkwater. Er is genoeg te doen hoor. Er moet helmgras geplant en rijshout neergezet worden, en de aangespoelde rommel moet weg. Het is niet alleen wat voor jongeren trouwens, ik heb begrepen dat

tientallen oudere mensen met ons sympathiseren."

Geen baantje

Eventuele toekomstige bezoekers moeten volgens Toxopeus kunnen terugvallen op vaste bewoners. "Het gaat om Rottumeroog. Deze actie heb ik beslist niet opgezet om een baantje voor mezelf te creëren. Als iemand anders het wordt: ook goed. Maar ik zou inderdaad dolgraag als een soort voogd naar Rottumeroog terugkeren," aldus Toxopeus. Hij zegt dat hij zijn zusters niet bij de actie heeft ingeschakeld om te voorkomen dat de familie teveel op de voorgrond treedt. "Ik heb hen wel ingelicht en ze hadden het wel leuk gevonden, denk ik, maar dan wordt er al gauw gezegd: daar heb je hen weer. Ik zou trouwens de laatste Toxopeus zijn. Wij hebben geen kinderen."

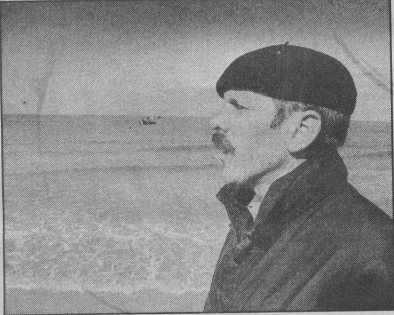
Een nieuwe voogd zou het volgens Toxopeus een stuk gemakkelijker hebben, dan zijn ouders en grootouders het vroeger hebben gehad. "Als mijn vader proviand ging halen in Noordpolderzijl en Usquert, was dat een heel ritueel.

De paarden moesten de boot naar zee brengen en er kon alleen bij hoog water worden gevaren. De man was vaak een hele dag onderweg. Met een snelle motorboot, ben je nu zo aan de vaste wal of op Borkum. Je zou daar zelfs voor de gezelligheid even naartoe kunnen gaan. Maar het gekke van Rottumeroog is, dat je daar helemaal geen behoefte aan hebt. Ondanks de stilte. Het kan wel, maar je taalt er niet naar, terwijl je anders misschien gewend bent even naar een café te gaan of zo."

Toxopeus denkt met het vrijwilligersplan twee vliegen in één klap te slaan. "Het eiland blijft langer bestaan en meer mensen hebben er plezier van. Als je niks doet, blijven er twee zandbulten over waar niemand wat aan heeft, alleen een handjevol biologen. En wat heb je er aan om over vijftien jaar, als het eiland is verdwenen, te kunnen zeggen dat er in 1991 in zoveel vogels waren. Je hoeft Rottumeroog niet helemaal open te stellen voor het publiek. Geen horden mensen, alsjeblieft niet. Maar waarom zou je er niet meer mensen van laten genieten."

■ Met de hond langs de vloedlijn.

■ HENDRIK TOXOPEUS